

Politica externă a Republicii Moldova (1991-2009)

Ovidiu Tănase
tanovidiu@yahoo.com

Provenind din fosta Uniune Sovietică și având lideri formați în perioada sovietică, noul stat independent Republica Moldova și-a definit ca prioritate a politicii externe (considerată pivotul supraviețuirii economice), menținerea R.M. în cadrul structurilor politico-economice nou-constituite pe fostul teritoriu sovietic. Din cele 15 republici ce constituiau Uniunea Sovietică, doar cele trei mici republici baltice (Estonia, Lituania și Letonia) s-au distanțat de realitățile post-sovietice, ele solicitând încă din septembrie 1991 să fie admise în N.A.TO. și au început negocierile de admitere în Comunitatea Economică Europeană (azi U.E.)

Atât politica externă, cât și interesul național al tînărului stat în tranziție, s-au aflat într-un proces anevoios de devenire, în căutarea propriei identități, trecând prin mai multe perioade de evoluție.

Din inițiativa Rusiei, în 1991, s-a constituit la Alma-Ata/Kazahstan pe ruinele Uniunii Sovietice, o nouă structură politico-economică controlată de Rusia, *Comunitatea Statelor Independente* (C.S.I.), denumirea oficială în limba rusă fiind *Sodrujestvo Nezasiimih Gosudarstv*.¹ Inițial 11 state fondatoare au semnat acordul de la Alma-Ata de constituire a C. S. I.: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Kazahstan, Kârgâzstan, Republica Moldova, Rusia, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina și Uzbekistan. În decembrie 1993 s-a alăturat și Georgia, în circumstanțe controversate, în urma unui război civil în care trupele rusești au intervenit de partea regimului pro-rus Șevardnadze. Astăzi C.S.I. este constituită tot din cele 11 state fondatoare, statul georgian părăsind organizația².

Din perspectivă istorică, constituirea C.S.I. a adus statelor membre atât avantaje cât și dezavantaje. Marele avantaj este dat de faptul că, având controlul militar pe teren dar și mecanisme politice și diplomatice directe de influențare a statelor membre, Federația Rusă nu a permis ca dispariția U.R.S.S. să fie urmată (după modelul iugoslav) de dezmembrarea și fărâmițarea sângeroasă, prin războaie civile și conflagrații militare de proporții, a statelor membre. Conflictele regionale secesioniste au fost înghețate prin intervenția directă a armatei ruse și a politicienilor ruși, ele fiind însă oricând gata să fie reactivate (ca un mijloc de șantaj) în condițiile în care statele C.S.I. s-ar distanța de Moscova. Din această perspectivă, acțiunile Rusiei sunt mai mult decât elocvente. Rusia a susținut, prin diverse forme politice și militare, forțele separatiste din Georgia, Ucraina, Moldova, Uzbekistan, Turkmenistan. Ea refuză să își desființeze bazele militare și să își retragă trupele din Transnistria și Georgia. Trupele „*de pacificare*” rusești au avut o intervenție militară directă în Transnistria, Osetia de Sud, Abhazia (în favoarea Rusiei și a rusofonilor din aceste regiuni). Rusia a oferit expertiza sa militară

---

¹ http://ro.wikipedia.org/wiki/Comunitatea_Statelor_Independente

² În urma evenimentelor din august 2008, când trupele rusești au intervenit din nou în Georgia, pentru susținerea regimurilor separatiste sud-osete și abhaze, parlamentul georgian a votat la unanimitate retragerea Georgiei din C.S.I., pe data de 14 august 2008

(armament, mercenari, și specialiști) Armeniei împotriva Azerbaidjanului din care s-a desprins regiunea separatistă majoritar armeană Nagorno–Karabah. Serviciile secrete rusești sunt implicate în diverse acțiuni (inclusiv de lichidare) împotriva liderilor politici naționali anti-ruși din Rep.Moldova, Georgia, Azerbaidjan, Uzbekistan³. Mesajul pe care Moscova îl transmite lumii întregi este foarte clar: Rusia controlează politic și militar spațiul C.S.I.

Pe plan economic, un avantaj major este menținerea în cadrul C.S.I. a vechii infrastructuri economice sovietice, statele membre, inclusiv R.M. rămânând integrate economic într-un spațiu perfect complementar. Relațiile directe dintre statele membre păstrează vechea realitate economică a schimburilor comerciale din perioada sovietică.

Această structură economică integrată oferă însă și un dezavantaj major. Dependența R.M. de Rusia și de spațiul economic C.S.I. este aproape totală, iar acest lucru a fost dureros de vizibil în 2006 când Rusia a blocat importurile de vin moldovenesc și a dublat tarifele la resursele energetice (gaze naturale și petrol) vândute Rep. Moldova.

Republica Moldova nu a făcut până în 2009 niciun efort remarcabil de separare de spațiul economic dominat de Rusia ci dimpotrivă. În noiembrie 2008, chiar la Chișinău, șefii de guvern C.S.I. au adoptat documentul propus de premierul rus Vladimir Putin: „*Strategia dezvoltării economice a C.S.I. pe perioada până în anul 2020*”. În acest document nu numai că a fost apreciat locul C.S.I. în sistemul economic mondial, dar s-au definit și modalitățile concrete de integrare totală a statelor membre C.S.I. într-un sistem economic integrat. În cadrul dezvoltării relațiilor economice rusomoldovene, premierii celor două state, Vl. Putin și Zinaida Greceanii au semnat două documente strategice – „*Programul cooperării economice între F.R. și R.M. pe anii 2009-2020*” și un altul, mai puțin important d.p.d.v. economic „*Programul cooperării în sfera umanitară până în anul 2020*”. În acest context, premierul rus Vladimir Putin a făcut următoarea precizare:

*“În această perioadă deloc simplă în economia mondială și în finanțele mondiale, când în fața statelor C.S.I. stă sarcina de a-și asigura interesele, a-și conjuga eforturile, acțiunile pentru depășirea consecințelor crizei economice globale, în această perioadă conducerea Rusiei este gata să acorde sprijin maximal partenerilor moldoveni în realizarea acestui scop”.*⁴

Din punct de vedere politic, Comunitatea Statelor Independente este o structură birocratică, amorfă și incapabilă de a lua rapid decizii politice spectaculoase. Este doar un decor, care nici măcar nu ascunde faptul că liderii Federației Ruse sunt singurii factori de decizie politică într-un spațiu ce depășește cu mult frontierele de stat ale Rusiei. Moscova a încercat să capabiliteze posibilitățile de cooperare politică, dar și militară în cadrul C.S.I. Ea a obținut de la fiecare stat membru reacții diferențiate. S-a creat o ciudată Uniune Statală Rusia-Belarus, care a fost concepută inițial de Moscova ca „*motorul*” reintegrării totale a statelor C.S.I. într-o structură mult mai funcțională

---

³ Filipescu Nicolae, *G.U.U.A.M. și Comunitatea Statelor Independente*, în Revista „22” nr. 34, anul XI, 29 august - 4 septembrie 2000

⁴ <http://andrianaschipor.wordpress.com/page/2/>

decât cea actuală, după modelul sovietic. Armenia și statele asiatice participă la manevre militare comune ale C.S.I. Pentru Republica Moldova, prezența în cadrul unei organizații formale care există la nivelul întrunirilor șefilor de stat și de guvern, incapabilă de a contribui la rezolvarea celor mai stringente probleme din interiorul statelor membre, în special din interiorul Moldovei, a avut un impact negativ asupra situației interne a țării, a limitat posibilitatea Republicii Moldova de a participa mai activ în cadrul organizațiilor economice, politice și de securitate europene.⁵

La 10 octombrie 1997, la Strasbourg, în timpul Summit-ului Consiliului Europei, s-a anunțat oficial constituirea G.U.A.M. - o nouă structură politică supranațională, apărută pe fostul teritoriu sovietic. G.U.A.M. este un acronim reprezentând o organizație formată din patru foste republici sovietice (Georgia, Ucraina, Azerbaidjan, Moldova) care intenționau (la nivel declarativ) să își mențină independența de Rusia și să se desprindă treptat de structurile C.S.I. îndreptându-se spre structurile economice și de securitate economice și transatlantice. În aprilie 1999, a aderat la această organizație și la obiectivele sale politice și Uzbekistan, denumirea organizației devenind astfel G.U.U.A.M.⁶. Comunicatul comun semnat de președinții statelor membre, în aprilie 1999, la Moscova afirma că țările din cadrul G.U.U.A.M. au acceptat C.S.I. numai ca o formulă ca „divorț civilizată și nicidecum ca o structură de reintegrare într-o realitate dominată de Federația Rusă”⁷

Statele G.U.U.A.M. participă și în cadrul altor structuri regionale din afara spațiului ex-sovietic. Republica Moldova împreună cu Ucraina și Georgia sunt state membre ale „Acordului de Cooperare a Mării Negre” în care rolul politic central îl joacă Turcia și nu Rusia. De altfel, G.U.U.A.M. a fost conceput doar ca o alternativă la structurile regionale de tip C.S.I. dominate de Rusia.

Dar acest obiectiv de transformare treptată a G.U.U.A.M., într-o organizație supranațională alternativă și în afara Rusiei, nu poate fi atins. G.U.U.A.M. nu este o structură politică reală deoarece interesele externe ale statelor membre sunt prea diferite. Republica Moldova (ca și Ucraina) preferă să aibă un dialog bilateral cu Uniunea Europeană (la care își declară intenția să adere). De altfel, Republica Moldova este parte a *Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est*, și de aceea, sprijinită de România, își manifestă tendința de a colabora cu instituțiile europene dintr-o poziție singulară, din afara structurilor apărute în spațiul post-sovietic: C.S.I. și G.U.U.A.M. Totodată, această organizație nu poate fi o structură militară, capabilă să ofere securitate reală statelor membre, într-o zonă dominată exclusiv de armata rusă. Nu este vorba numai de o reală perspectivă militară anti-rusă ci de obiective de cooperare limitată cum ar fi crearea unor trupe de pacificare comune sau constituirea unui centru antitero G.U.U.A.M. (ambele probleme au fost abordate fără rezultat). Republica Moldova (care este stat neutru potrivit Constituției din 1994) a blocat sistematic orice efort militar G.U.U.A.M. colectiv. Se înregistrează însă o cooperare militară între statele G.U.U.A.M. în cadrul programului N.A.T.O. – Parteneriatul pentru Pace, trupe

⁵ Cebotari Svetlana, *Politica externă a Republicii Moldova în contextul proceselor integraționiste: interese și priorități*, în www.cnaa.acad.md.

⁶ <http://ro.wikipedia.org/wiki/GUAM>

⁷ Filipescu Nicolae, *op.cit.*

ale R.M. participând la operațiuni N.A.T.O. și O.N.U. în diverse zone de conflict (Irak)⁸. Cu toate acestea, integrarea R.M. în structurile euro/atlantice rămâne o himeră, în condițiile în care economia R.M. este parte integrantă a C.S.I., iar realitățile politice sau respectarea drepturilor omului sunt deocamdată departe de normele europene. În ceea ce privește N.A.T.O., lăsând deoparte neutralitatea statului moldovean, precizată clar în Constituția R.M. din 1994, Rusia susține că alianța nord-atlantică nu se va extinde niciodată în zona ex-sovietică – declarată de Rusia ca zona de interes strategic a „*vecinătății apropiate*”.

În acest context general se înscriu relațiile R.M. cu Federația Rusă. Trei mari elemente justifică poziția Rep. Moldova față de Moscova. Unul este factorul economic: dependența economiei moldovenești de resursele energetice rusești și de piața rusească de desfacere a produselor moldovene. Un altul este conflictul transnistrean și faptul că modalitățile de soluționare a acestuia vor fi cele impuse de Moscova. În fine, o problemă dureroasă o constituie loialitatea firavă a rusilor și rusofonilor (cetățeni ai R.M.) față de statul moldovean.

Din 1991 încoace, Rep. Moldova nu a știut să-și formuleze niște obiective clare, preferînd prin așa-zisa politică multivectorială să balanseze între Est și Vest. Deși s-a pronunțat în favoarea dezvoltării unor relații mutual avantajoase pe toate planurile, între Rusia și Rep. Moldova, conducerea de la Chișinău nu a reușit să manifeste o poziție clară de separare treptată de Moscova și de ancorare a interesului național într-un sistem de repere și valori care ar fi permis statului să se regăsească în spațiul occidental⁹. Republica Moldova a rămas prizonieră realităților politice și economice controlate de Moscova și șantajată în permanență cu pierderea unei părți din teritoriul național. Republica Moldova nu trebuie considerată însă o victimă inocentă, din 1994 încoace, statul moldovean a elaborat în mod conștient strategii de politică externă ce au ca punct final izolarea față de România și de instituțiile euro-atlantice. Doar dezacordurile apărute între Rep. Moldova și Federația Rusă i-a determinat pe guvernării de la Chișinău (până la alegerile legislative din iulie 2009) să adopte o nouă retorică proeuropeană a cărei sinceritate nu a fost crezută câtă vreme a fost însoțită de gesturi politice agresive atât pe plan intern, cât și pe plan extern¹⁰.

Problema frontierelor de stat ale Republicii Moldova este complexă și legată de relațiile cu Rusia. În cazul problematicii legate de Rusia, există un tratat politic de bază, fundamentat pe termenii de *colaborare și prietenie* între Federația Rusă și Republica Moldova. Rusia recunoaște oficial suveranitatea Rep. Moldova în limita granițelor fostei R.S.S.M.. Dar sprijinul direct (economic, politic și militar) pentru cauza separatismului transnistrean trădează intențiile Rusiei și pune la îndoială poziția reală rusească

---

⁸ <http://ro.wikipedia.org/wiki/GUAM>

⁹ Cebotari Svetlana, *op cit.*

¹⁰ În urma alegerilor din aprilie 2009, Vl. Voronin și P.C.R.M. (partid de guvernământ până în 2009) au zdrobit violent manifestările opoziției care acuza puterea de falsificarea alegerilor. Totodată România a fost acuzată că susține acțiunile opoziției de desființare a statului moldovean, ambasadorul român la Chișinău a fost recuzat, iar pentru cetățenii români s-au introdus vize obligatorii pentru intrarea în R.M. Toate aceste gesturi sunt demne de perioada războiului rece

de „*prietenie*” și de recunoaștere a statului moldovean independent. Rusia este pentru R.M. o reală amenințare externă.

Autoritățile legitime de la Chișinău nu controlează o parte considerabilă a teritoriului național. După războiul civil din 1990-1992, auto-proclamata Republică Nistreană Moldovenească (zona separatistă rusofonă) funcționează cu sprijinul consistent al Rusiei. Soluțiile oferite de Rusia în problema transnistreană demonstrează șantajul exercitat de Moscova asupra Rep. Moldova: fie federalizarea R.M. (memorandumul Kozak), fie separarea Transnistriei de statul moldovean în cazul ipotetic în care acesta s-ar uni cu România sau ar deveni stat membru al organizațiilor occidentale (în primul rând N.A.T.O., dar și U.E). O nouă intervenție militară a armatei moldovene în Transnistria este exclusă. În primul rând, este vorba de incapacitatea practică a R.M. de a organiza o intervenție militară împotriva separatiștilor¹¹ cu sorți de reușită. În al doilea rând, războiul din Georgia din 2008, (când Rusia a intervenit într-un caz similar pentru a proteja „*independența*” a două republici separatiste pro-ruse), este un exemplu demn de luat în calcul. Intervenția militară rusă a dus la eliminarea din zona de influență rusească a unui model democratic și economic, model ce putea fi urmat de alte state membre C.S.I. inclusiv de Rep. Moldova....

Problema frontierelor interne și implicit a securității și identității sale pune Republica Moldova într-o situație și mai dificilă. O primă frontieră cultural-lingvistică internă separă locuitorii R.M. în două mari grupuri culturale distincte: latinofonii și rusofonii. Grupul latinofon majoritar (aprox 2 300 000, potrivit recensământului din 2004) are o problemă identitară proprie. Peste 84% dintre ei se declară etnici moldoveni de limbă maternă moldovenească, iar 12% (peste 500 000) se declară etnici români de limbă română. Ca să existe o confuzie aproape totală, alți 4% se identifică etnici moldoveni de limbă maternă română. Trecând peste faptul că norma literară a limbii moldovenești (stabilită de Academia R.M) este identică cu norma academică a limbii române literare, oficială în România, există în Rep. Moldova o problemă lingvistică generată de faptul că mulți moldoveni vorbesc încă un ciudat jargon româno-rus, marcat de regionalisme și uneori de ignorarea regulilor gramaticale, jargon ce nu are multe în comun cu limba literară oficială¹². În legătură cu denumirea limbii de stat a Republicii Moldova, diferența dintre adepții români ai termenului de „*limbă română*” și cei declarați etnici moldoveni de „*limbă moldovenească*” este dată de viziunile politice diferite în problema de politică externă. Este vorba de opțiunea orientării Republicii Moldova spre România și Occident (U.E. și eventual N.A.T.O) sau respectiv spre Rusia și o integrare mai profundă economică și politico-militară în C.S.I.

---

¹¹ La Tiraspol își are garnizoana Armata a XIV-a Rusă (fostă sovietică) care s-a implicat în formarea, instruirea și dotarea cu armament a unităților militare nistrene și a *voluntarilor* cazaci (ruși) veniți din întreg spațiul sovietic în Transnistria pentru a proteja viața civililor ruși în fața agresiunii moldovene și a fasciștilor români

¹² Fenomenul de amestecare a termenilor rusești cu cei românești într-o „*nouă limbă*” a apărut în perioada sovietică

Toți ceilalți locuitori ai R.M.¹³ (nu neapărat etnici ruși cât mai ales rusofoni) nu se autodefinesc (deși sunt) cetățeni ai Republicii Moldova. Încă din perioada sovietică, rușii și rusofonii se defineau ca cetățeni sovietici și se considerau acasă oriunde în U.R.S.S. - elementul comun de legătură fiind limba și cultura rusă. Deși în toate republicile sovietice, limba rusă era limba obligatorie în școlile pentru autohtoni, copii rusofonilor nu erau obligați să învețe limba de stat a republicilor în care se stabileau¹⁴. Rusofonii nu au încercat niciodată să învețe limba oficială de stat moldovenească/română și nu au simțit nevoia să intre în contact cu valorile culturii române. După dispariția U.R.S.S., în august 1991, singurul criteriu identitar major al tuturor rusofonilor din R.M. (ca și în restul republicilor membre C.S.I.) a rămas apartenența la spațiul cultural-lingvistic rusesc, spațiu ce depășește frontierele de stat ale Rusiei. Acest element a rămas până acum factorul major ce generează tuturor rusofonilor din fosta U.R.S.S. identitate și mândrie personală. Din acest motiv, rușii și rusofonii se simt superiori localnicilor (oriunde în fostele republici sovietice – cu excepția Federației Ruse, unde sunt acasă). Din acest motiv, sentimentul de patriotism și de responsabilitate civică față de Republica Moldova le lipsește rușilor și rusofonilor din R.M., aproape cu desăvârșire. Iată de ce punctul nodal al problemei cultural-lingvistice din R.M. îl constituie lipsa unui proiect comun al majorității moldavo-române și al minorității rusofone, capabil să genereze un patriotism și o identitate civică comună bazată pe valori democratice promovate de statul moldovean. Lipsa unei identități politice dar și a uneia cultural-lingvistice comune, română și rusă în egală măsură, continuă să alimenteze sentimentele de insecuritate (reale și imaginare), înregistrate în Republica Moldova.

O consecință a acestui separatism cultural se manifestă și pe plan educațional, încă odată R.M. aflându-se între România și Rusia. Ambele state sunt foarte atractive din punct de vedere educațional, tineri basarabeni efectuându-și studiile în unul din aceste două state, mulți dintre ei preferând să se stabilească în afara Rep. Moldova după terminarea studiilor universitare¹⁵.

Toate aceste frontiere interne, culturale, lingvistice și economice¹⁶, crează lumi diferite, aceste frontiere despart, în loc să edifice o unitate colectivă, ele provoacă separatisme colective.

---

¹³ Cel mai mare grup etnic minoritar îl constituie ucrainenii, (1989: 14%; 2004: 8,4%). Până în prezent, ucrainenii au fost cel mai puțin activ grup din punct de vedere politic, în comparație cu alte grupuri. Al doilea grup, după mărime, este cel al rușilor (1989: 13%; 2004: 5,8%). Toate celelalte grupuri minoritare sunt aproape complet rusificate d.p.d.v. cultural, ele intrând în masa rusofonilor

¹⁴ Oricum, școlile și liceele de limbă rusă erau de un nivel educațional mai înalt în toate republicile sovietice ne-ruse.

¹⁵ Pentru anul școlar 2009-2010, România a acordat elevilor și studenților din Rep. Moldova un număr de 1050 de burse pentru studii preuniversitare, 1170 de burse pentru studii universitare, 353 pentru masterat, 40 de doctorat și 137 de burse pentru rezidențiat

¹⁶ Din punct de vedere economic, nu există o omogenitate a geografiei economice a Rep. Moldova. Chișinăul este singurul centru ce desfășoară o activitate economică industrial-comercială, din teritoriul controlat de R.M. Alte două centre industriale importante sunt Tiraspolul și Râbnița dar ele se află în Transnistria și sunt legate economic și comercial în proporție de peste 90% cu Rusia (deși oficial Rusia nu recunoaște independența Transnistriei.)

Relațiile dintre cele două state românești¹⁷ au avut o evoluție foarte fluctuantă, ele evoluând de la un entuziasm uriaș ce părea premărgător unirii, ajungând în final la reacții specifice războiului rece. În 1990, pe când Moldova mai era încă o republică sovietică, entuziasmul uriaș al regăsirii fraților pierduți în august 1940 s-a materializat în vestitele „*Poduri de flori*” de peste Prut. După proclamarea independenței de stat de la 27 august 1991, România devine primul stat din lume ce recunoaște necondiționat Republica Moldova.

Războiul civil din Transnistria din 1990-1992 și eliminarea României din procesul de negociere a încetării focului deschide calea unei lungi perioade de răcire, chiar ostilitate, în relațiile bilaterale. Atitudinea antiromânească se accentuează odată cu victoria Partidului Democrat Agrar în alegerile parlamentare din februarie 1994. Poziția oficială este cultivarea un moldovenism politico-statal cu accente românofobe. Gesturile antiromânești sunt dublate de altele cu caracter moldovenist, la Chișinău vorbindu-se de „*Moldova Mare*”. Constituția adoptată la 27 august 1994 consacră „*limba moldovenească*” drept limbă de stat, iar premierul Andrei Sangheli declară că România „*nu a dat Moldovei nici un creion pe gratis*”¹⁸

Alegerea simultană în 1996 ca președinți în Republica Moldova a lui Petru Lucinschi și în România a lui Emil Constantinescu, născut la Tighina, în Basarabia interbelică, duce la o oarecare relaxare a relațiilor, care intră într-o perioadă de neutralitate. Odată cu ajungerea la putere a lui Petru Lucinschi, au fost continuate reformele începute de predecesorul său Mircea Snegur, la presiunea organismelor internaționale. În domeniul politicii externe, au fost inițiate contacte între R.M. și Uniunea Europeană dar și pași de apropiere de România și de distanțare față de țările din Comunitatea Statelor Independente (C.S.I.)¹⁹. Lucinschi a vizitat România și a fost decorat pentru politica sa de aparentă desprindere de Moscova de către Emil Constantinescu cu o înaltă decorație a statului român. Pe acest fundal politic vine decizia României din 1998 de a livra curent electric Republicii Moldova într-o perioadă de criză dar, cum Chișinăul nu reușește să achite nota de plată, livrările iau sfârșit în anul 2000.

Dubla schimbare de putere din 2000-2001 provoacă o severă deteriorare a relațiilor bilaterale. Noul președinte, Vladimir Voronin, se declară iritat de insistența guvernului Adrian Năstase de a utiliza sintagma „*două state românești*”. Relațiile ating un nivel de răcire aproape totală în decembrie 2001, când Ion Morei, ministrul justiției din R.M., vorbește despre „*expansionismul românesc*”. Tot în acea perioadă, Chișinăul acuză Bucureștiul de finanțare netransparentă și cu tentă politică a unor organizații din Republica Moldova ce ar avea ca obiectiv unirea Basarabiei cu România și deci desființarea statului moldovean independent²⁰. Din perspectiva autorităților comuniste de la Chișinău, România a fost considerată o posibilă sursă de amenințare externă. Pe de o parte, lipsa unui tratat de frontieră cu România dar și lipsa unui acord politic de

---

¹⁷ <http://www.stiri.romanism.net/?p=1232>

¹⁸ Iacoban, Mircea, Radu, *O cronică a Basarabiei 1995-1999*, Iași, 1999, pag. 235

¹⁹ http://ro.wikipedia.org/wiki/Petru_Lucinschi

²⁰ <http://www.stiri.romanism.net/?p=1232>

bază²¹ face vulnerabilă Republica Moldova față de o amenințare externă, dar imaginară, din partea României, căci acest stat a fost primul care a recunoscut independența Republicii Moldova. Pe de altă parte, România este singurul stat care susține integrarea Republicii Moldova în structurile economice și militare euro-atlantice – cele care pot garanta existența și securitatea statului moldovean pe termen lung.

Venirea la putere a lui Traian Băsescu și vizita sa la Chișinău în ianuarie 2005 dezgheață temporar relațiile româno-moldave, care se ameliorează simțitor, în paralel cu deteriorarea relațiilor Republicii Moldova cu Federația Rusă. În 2006, autoritățile de la Chișinău resping rolul autoasumat al României de „*avocat*” al Republicii Moldova în Uniunea Europeană, iritate de invitația președintelui Băsescu de reunire a celor două țări în interiorul U.E. Acuzația adusă de Voronin, de intervenție a României în politica internă a R.M. este una constantă. După 2006, nu există practic niciun discurs pe teme de politică externă al președintelui VI.Voronin în care acesta să nu menționeze „*războiul permanent al României împotriva Republicii Moldova*” sau să nu solicite serviciilor secrete ale R.M. să acorde atenție deosebită mijloacelor prin care România susține opoziția politică sau presa independentă în acțiunile acestora de “*a atenta la suveranitatea și integritatea teritorială a Rep. Moldova*”²². După alegerile parlamentare din R.M., din aprilie 2009, relațiile României cu Rep. Moldova au ajuns la cel mai de jos nivel posibil între două state, întâlnit în condiții de normalitate și de pace. Alegerile parlamentare din aprilie 2009 din Republica Moldova au înrăutățit foarte grav relațiile româno-române. P.C.R.M. și președintele Voronin au fost acuzați de fraudarea alegerilor, acuzație urmată de manifestații (spontane sau provocate de S.S.I.²³.) de protest ale tinerilor moldoveni. Manifestațiile au fost înăbușite cu violență (presa independentă²⁴ din Republica Moldova vorbind de 2 morți și zeci de arestați brutalizați în beciurile poliției din Chișinău). Partidele din opoziție au fost acuzate că, susținute de România, au încercat preluarea puterii prin forță, punctul final al loviturii de stat dată de partidele democrat-naționale trebuind să fie desființarea R.M. și anexarea forțată a Basarabiei la România. Ambasadorul român la Chișinău a fost recuzat de autoritățile moldovene, funcționarilor statului moldav li s-a cerut să renunțe la cetățenia română, s-au introdus vizele obligatorii pentru cetățenii români.

După alegerile din iulie 2009, președintele interimar M.Ghimpu precum și noua coaliție de guvernământ – A.I.E. (Alianța pentru Integrare Europeană) au afirmat în modul cel mai sincer posibil schimbarea liniilor directoare ale politicii externe a Rep. Moldova și totodată caracterul special al relațiilor dintre statul moldovean și de curând recunoscutul stat „*frate mai mare*” – România.

Drumul ipotetic al R.M. spre Uniunea Europeană i s-a pus capăt pe data de 7 mai 2009, când la summitul U.E. de la Praga a fost semnat „*Parteneriatul Estic*” – care propune un nou tip de abordare pragmatică a relațiilor Uniunii Europene cu șase state

---

²¹ Sunt două tratate pe care România le respinge sistematic, considerând că semnarea acestor două documente ar perpetua în sec XXI și ar consacra juridic prevederile și consecințele pactului germano-sovietic Ribentrop-Molotov din 23 august 1939

²² Vartic, Andrei, *op cit.*, pag. 44

²³ S.S.I. – Serviciul Secret de Informații – poliția secretă din R.M.

²⁴ Este vorba de „*Ziarul de Gardă*”, „*Literatura și Arta*”, „*Moldova Azi*” și puține altele

ex-sovietice: Belarus, Ucraina, Rep. Moldova, Georgia, Armenia și Azerbaidjan²⁵. La prima vedere, documentul propune o activizare a legăturilor U.E. cu aceste șase state ex-sovietice, dar el nu poate ascunde faptul că principala preocupare a liderilor politici europeni este securitatea energetică a Uniunii. Un accent deosebit este pus pe relațiile economice cu Ucraina (țară importantă de tranzit a resurselor energetice din Rusia) și Azerbaidjan (exportator de hidrocarburi și totodată stat ce deschide drumul conductelor dinspre Europa spre rezervele strategice de gaz din Turkmenistan)²⁶.

În legătură cu aspectele politice ale „Parteneriatului Estic” – politologul român, conferențiar universitar doctor, din cadrul Univ. București, Dan Dungaciu, face următoarele observații²⁷: „Europa vrea stabilitate nu extindere...Invitarea Chișinăului în acest parteneriat alături de state și lideri pentru care democrația este doar o vorbă goală este un semn limpede” Referitor la posibilitatea reală de integrare a R.M. în structurile europene, politologul român menționează că: „Moldova este asimilată, încă o dată, în cadrul acestui <pachet> fără șanse pentru integrare. Un stat cu proximitate euroatlantică, latin, care vorbește o limbă oficială a U.E. cade acum de pe harta Europei și rămâne în zona gri, a stabilității fără dezvoltare. Republica Moldova nu se va mai compara cu România sau statele baltice ci cu Belarusul, Armenia sau Azerbaidjanul”

Concluziile sunt foarte clare: Republica Moldova este prizonieră, cu voia ei (până în iulie 2009), într-un spațiu politico-economic (C.S.I.) dominat de Rusia, spațiu pe care nu doriți de altfel să-l părăsească, iar acum deocamdată nu poate. G.U.U.A.M. nu este o alternativă viabilă, iar sintagma *Rep. Moldova – stat membru U.E.* nu are în viitorul apropiat, niciun suport real. Pentru R.M., integrarea în structurile euro-atlantice rămâne deocamdată un vis mult prea îndepărtat. Chiar dacă alegerile legislative din iulie 2009 au dus la crearea în Parlament a unei majorități democratice și pro-occidentale, evoluția politică viitoare a Rep.Moldova este încă imprezvizibilă – asta datorită unor contrareacții rusești și chiar ucrainene ce nu vor întârzia să apară.

Summary

After the Independence (1991) the Republic of Moldova had a very complicated foreign policy and that depend by special relation with Russia as member in the Commonwealth of Independent States. Republic of Moldova are part too of GUUAM (Georgia, Ukraine, Uzbekistan, Azerbaijan and Moldova) GUUAM was formally founded as a political, economic and strategic alliance designed to strengthen the independence and sovereignty of these former Soviet Union republics. Secondly, the relation with Romania are complicated, because Romania is in the first time the “big unionist brother” and this special relationship between this two romanian countries are symbolized by the notorious “Bridges of Flowers” from the beginning of

²⁵ http://www.realitatea.net/parteneriatul-estic-va-fi-lansat-astazi-la-praga--in-cehia-_512326.html

²⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Eastern_Partnership

²⁷ Ziarul „Adevărul”, nr. 5851, luni, 11 mai 2009

90s. In the Voronin polity (2001-2009) Romania become in the vision of Chisinau an hostile neighbour. Now, the most important long term target of the foreign policy of the moldavian state is the Euro Atlantic integration but this is forlorn hope for Moldova so far (according with official documents of the EASTERN PARTNERSHIP - a political project which was initiated by the European Union (EU) in may 2009)

(Rezumat tradus de autor)

Bibliografie

CEBOTARI SVETLANA, *Politica externă a Republicii Moldova în contextul proceselor integraționiste: interese și priorități*, în www.cnaa.acad.md.

FILIPESCU NICOLAE, G.U.U.A.M. și Comunitatea Statelor Independente, în Revista „22” nr 34, anul XI, 29 august - 4 septembrie 2000

HEITMANN, Klaus, *Limbă și politică în Republica Moldova*, Editura Arc, Chișinău, 1994.

IACOBAN, MIRCEA, RADU, *O cronică a Basarabiei 1995-1999*, Iași, 1999, pag 235

VARTIC, Andrei, *Basarabia, rana de la hotarul de est*, Editura Vicovia, Bacău, 2008.

Ziarul „Adevărul”, nr 5851, luni, 11 mai 2009

<http://andrianaschipor.wordpress.com/page/2/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Eastern_Partnership

http://ro.wikipedia.org/wiki/Comunitatea_Statelor_Independente

<http://ro.wikipedia.org/wiki/GUAM>

http://ro.wikipedia.org/wiki/Petru_Lucinschi

http://www.realitatea.net/parteneriatul-estic-va-fi-lansat-astazi-la-praga--in-cehia-_512326.html

<http://www.stiri.romanism.net/?p=1232>

<http://www.nationalmuseum.md>